

Zkušenost s „něčím“

Zkušenost je nepochybně subjektivní záležitost, ale subjektivita tu není žádným pouhým „doprovodem“ objektivních dějů (procesů), ale je vždycky spoluurčována tím, k čemu se vztahuje a „čeho“ je vlastně zkušeností (nebo s čím atd.). To však nesmíme zjednodušeně interpretovat tak, že jde o zkušenost s něčím, co my (jako vnější pozorovatelé a posuzovatelé) máme prostě „před sebou“, aniž bychom k tomu potřebovali cokoli z ono zkušenosti, kterou „pozorujeme“ a posuzujeme. To, k čemu se určitá zkušenost vztahuje, není totožné s tím, co můžeme „identifikovat“ také ze svého hlediska a stanoviska. Vždyť také naše hledisko a stanovisko má svou významnou funkci v tom, jak se my – jako vnější pozorovatelé a posuzovatelé – vztahujeme k onomu „předmětu“ cizí zkušenosti tím, že je činíme předmětem zkušenosti vlastní. Proto není nejvýstižnější, když se mluví o tzv. sdílené zkušenosti, protože nesdílíme nikdy subjektivní stránku zkušenosti toho druhého, nýbrž jen to „slovo“ (resp. výklad, většinou narativní a zčásti spoléhající na větší nebo menší shodu toho, co si pamatujeme my, s tím, co si pamatuje on), eventuelně – pokud to lze identifikovat – něco „předmětného“, k čemu se téměř nepochybně vztahujeme oba. To „něco“, k čemu se vztahuje každá zkušenost, není ovšem převoditelné ani odvoditelné z předmětných zkušeností, a ovšem tím méně odvoditelné z pouhého názvu, pojmenování, slova. Proto musíme předpokládat zvláštní sféru, oblast, snad dokonce zvláštní „svět“ oněch „předmětů“ (a zejména ne-předmětů !) zkušeností, a to jak vlastních, tak těch druhých (a tedy cizích); tento „svět“ zkušenostně „míněných“ (zaměřených, aktuálně zpřítomňovaných, nějak „představovaných“) „předmětů“ a „ne-předmětů“ zkušeností se mohl začít ustavovat teprve s jazykem, s jeho utvářením a upevňováním, a zejména pak s jeho narativním využíváním, tj. s ustavením a stálým oživováním „světa mýtu“. Teprve poté, co svět mýtu neudržel svou integritu a musel být redukován na posvátné prostory a časy, se mohl „jazyk“ resp. významy slov v některých souvislostech emancipovat a demytizovat (event. desakralizovat). Nicméně to, k čemu se jazyk (ať už v dobách mytických, kde to je snáze pochopitelné díky naší distanci, nebo v dobách pozdějších i v době naší) vztahuje, nikdy nelze redukovat na tzv. objektivní svět, tj. svět předmětných skutečností, svět věcí a předmětů.

(Písek, 060828-1.)